

SLOVENSKI NAROD.

Ishaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje, za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristo peti- stopne peti- vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempej za 30 kr. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Pravna stranka in Čehi.

Znano, da je naš „razpor“ pospešilo, če ne uročilo to, ker so nam neki naši, prevzeti postali duhovniki v zvezi z nemškimi Slovenci Herman-Costa, hoteli „pravni“ program namestu narodnega usiliti in ga usiljujejo še. V svojih klerikalnih organih „Gospodar“, „Novice“, „Glas“ itd. nam v enomer spočitajo, da so tudi Čehi pravni program sprejeli, le mi ga nečemo. Mi smo že večkrat poudarjali, da je to neresnica, da ti listi, ki tako pišejo, svojo politično nevednost kažejo ali pa svoje slovenske bralce slepiti hočejo. Sram jih je vendar, da so med vsemi Slovani sami tako klerikalni, da narodnost že v poslednji kot porivajo; za to bi radi dopovedali, da so drugi Slovani taki, ko oni, ne kot mi. Da jim morda vendar posvetimo, citiramo denes dva glasa iz dveh glavnih časnikov čeških. Prvi je dnevnik „Posel z Prahy“, staročešk organ, ki prinaša 20. avg. uvodni članek z napisom „pravna stranka in mi“ (strana prava a my), drugi je glavni list staročeške stranke „Pokrok“, ki se v članku istega dne tudi dovolj jasno zavaruje proti „pravnemu“ klerikalizmu.

„Posel z Prahy“ pravi, da so pravni program sprejeli le Tirolci in katoliški Nemci iz Štajerskega in Gornje Avstrijskega. Pri posvetovanji programa pravne stranke sta bila res dva češka voditelja, ali onadva se nijsta zavezala, da bi češka narodna opozicija namestu dozdanjega češkega programa prevzela „pravni“ program, ker nijsta mogla to storiti, kar morejo samo vsi izvoljeni zastopniki češkega naroda. — Novi program pravni se je res med Čehi pozdravil, a samo kot program „pravnih“;

za to ker ima v sebi tudi terjatev ravnopravnosti narodov. To že, da bi cerkev imela nadzor na šole, protivi se Čehom. Samo anticentralistični pravec je vzajemni med češkim narodnim in pravnim programom. Mi Čehi smo si zavarovali svoj lastni program. „Pos. z Pr.“ celo sumi, da je stranka prava v zadnjem času v skrivnem dogovoru z Raušerjem, ki se je zmirom skazal sovražnika Slovanov. Najnovejši program pravne stranke bi ne mogel nikoli postati program češke narodne opozicije. „Mi po Husih, Komenskijih, Žerotinijih, po vojskah husitskih, po belogorski bitvi, po Jungmanijih in Palackijih podučeni, imamo druge nazore o razmeri cerkve k državi nego stranka prava. Mi Čehi, ki smo svoje kralje volili, imamo tudi v dinastičnih rečeh drugo sodbo nego stranka prava, a celo drugo mnenje o postavljenju ustavnega kralja k narodu; menimo, da narod ima vso oblast in pravomočnost. Naš narod je demokratičen in svobodomiseln. Mi imamo svoj, a stranka prava ima svoj program. Zedinimo se samo lahko v boji proti borsovnim židom, proti laži - liberalizmu dunajskemu, in v zadevah državopravnih“.

Torej „Posel“ govori na tanko tako v imenu češke narodne stranke, kakor „Slov. Narod“ v imenu slovenskih narodnjakov, katerim narodnost in svoboda nij deveta ali zadnja briga.

Ravno tako isto dnevnik „Pokrok“, obsojeva ne liberalno in nepravilno vladno preganjanje katoliško-političnih nemških društev med nemškimi Čehi, za potrebno spozna, naravnost povedati, da (pravni) program teh katoliških društev nij identičen s češkim narodnim programom, „posebno ker v cer-

kvenih rečeh cilje doseza, kateri so našemu narodnemu duhu protivni in katerih nikdar deliti ne moremo“.

Nu, recite še, slovenski klerikali, da so Čehi „pravnarji“ ali reakcionarji kot vi!

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 22. avgusta.

Sedanji državni zbor bode še enkrat poklican h kratkemu zasedanju meseca oktobra; tako piše „Pester-Lloyd“. Mi tega ne moremo verjeti, tudi vse na to kaže, da se volitve kmalu razpišejo. Cesar pride večkrat iz Ischla na Dunaj; ministri finančni, trgovski, justični so na odpustu in zato menda še nij prišlo do razpisanja novih volitev.

Češki namestnik, baron Koller se vrne še le 15. septembra iz svojega odpusta v Prago. Iz tega bi se dalo sklepati, da ne bodo volitve pred tem časom razpisane; kajti brez Kollerja bi volitve v velikem posestvu vse drugače utegnile biti, kakor si jih vlada želi.

Praška biskupija že obstaja 800 let; kardinal hoče tedaj letos z veliko slovesnostjo to osemstoletnico obhajati. „Narodni Listy“ svari Čeha, naj se ne udeležijo pri tej cerkveni slovesnosti. Od vseh praških škofov v celih 800 letih za češki narod nobeden ničesar nij storil.

Vnanje države.

Ruskega carja tretji sin, veliki knez Aleksij, se je vrnil s svojega pota okolo svetla v Carsko, je Selo. V Moskvi so ga veličastveno sprejeli.

Veliki knez Konstantin Nikolajevič je šel z brzoladijo skozi Belgrad, in se je nekaj časa tam mudil.

Črnogorski list „Glas Crnogorca“ pravi, da je laž, da so se na črnogorsko-turške meji dogodili zopet neki pretepi, kakor so si to tuje novine dale brzojavljati. 16. avgusta se je obhajala žalostna svečanost

Listek.

Meta Holdenis.

(Roman, francoski spisal Viktor Cherbuliez.)

Poslovenil Dav. Hostnik.

Tretji del.

VIII.

(33. nadaljevanje.)

— Ah, gospod zakaj hočete od hčere, naj se poteguje za vas proti svojemu oču, in vam pove, da, akoprav je pošten in lojalni človek, se vendar podaja himeričnim ponudbam; da je nesrečen v vsakej stvari, katere se loti; da mu boste izkazali slabo službo, ako mu osrčite domišljijo; da ne boste nikdar videli posejenega denarja, in da bi se moj ponos zaradi tega ne mogel utešiti? ... Terjam vas, gospod, da imejte srčnost, odreči mu prošnjo. Pripravljena sem, ako treba, na kolenih prositi vas, da me uslišite.

— Pomirite se. Odrekel mu bom, ker me vi prosite. Zagotavljam vas, da ne poznam tako plemenitega in tako ljubeznivega srca, kakor je vaše.

— Vi pa gospod, vi ste dobrost sama. ... Vendar ste me nedavno silili, naj se prepiram tako nedostojno.

— Zdi se mi, da je promenil prostor, ter se jej približal.

— Zadnjič vas prašam, ali ga ljubite, ali ne? reče jej.

— Pustiva ta predmet, gospod; hudo mi deže z vami pripraviti se.

— Tedaj nečete potolažiti mojega nemira? reče skoraj prosečim glasom.

— Komaj da verujem vaš nemir; prej bi govorila o despotizmu, ko bi ne bili tako dobri.

— Tedaj vam je moje trinoštvo nepreseljivo? —

— Rada bi se vam dala vladati, gospod; a mi živimo, dostavi živahno, v času,

ko naj bolj podvržena ljudstva hočejo vladi izreči svojo misel.

— Hočete-li, da jo tudi jaz izrečem? Vi me hočete siliti, naj vam povem, kar sem si obljubil vedno molčati? ... Da, jaz sem despot, in moja tajnost. ... Ah! ne morajte me da bi govorili, vi ste me očarali!

Potem nastopi dolgo molčanje, vsaj meni se je zdelo dolgo. Gospod Mauserre začne končno: — Jaz ne vem, kaj boste mislili od mene; se vam-li moja izpoved zdi zaničljiva, ali smešna?

— Jaz vas ne sodim, gospod, odgovori, zdi se mi, da sanjam. Vi se prevarjate, vi si delate iluzije. Kdo sem jaz, uboga deklica brez duha in brez lepote, da bi se dala ljubiti možu, kakoršen ste vi? To bi bila večna slava mojega življenja; a ljubši mi je mir, nego ta nevarna čast. Kako sem bila srečna na vaši strani! Ah! gledite me obsojeno jutri zapustiti Charmilles. Gospod, kaj ste storili? Kako ste kruti!

za knezom Danilom, pri kateri je bil navzoč knez Nikita in vsi velikaši.

Francoski list „Ordre“ žuga z državljansko vojsko, ako se ustanovi kraljestvo. Ta list govori: „Domoljubna krotkost bonapartistov naj se ne zlorablja. Taisti dan, ko se bo klicalo „živi republika!“ „živi kralj!“ takrat bomo tudi mi nehali zatajevati se, in klicali bomo tudi mi: „živi cesar!“, da se bo naš glas razlegal, kakor „bojna tromba“. Neki drugi list govori v očigled takega pisanja: „Dandenes je to uže čisto navadno, da se govori o državljanskih vojskah in uporih; gospod Thiers, „okorni starec“, je vedel stranke pač drugače brzdati, kakor jih zna denašnja vlada.“ Skrajna levica je te dni v Parizu zborovala. Konstatirala je, da ima vpeljava monarhije po okraji malo tal, in da bode demokratska stranka obdržala svoje čakajoče, čuječe in trdno držanje.

Vojvoda Broglie je dobil od nemškega opravičnika list, v katerem se oni pritožuje, da so mirni Nemci v Pont-à-Mousson imeli trpeti nepristojnosti od francoskih somestjanov. — Pobožne procesije dobivajo značaj prevodov, kakor se imajo v večjih mestih na pusten torek.

V zadnji seji **španskih** kortesov se je sprejela postava o sklicanju reserve s 143 proti 28 glasom. Glasoval je tudi, se ve da z manjšino, poslanec Gonzalez Cherna, ki je pripomogel k upor v Valenciji. Poslanec Abarzuza praša potem predsednika, je-li res, da je glasoval tudi človek, ki je pomagal v Valenciji krv prelivati. Cherna začne govoriti, a vpijejo mu: „V Kartageno! tam je tvoje mesto!“ — Cherna se izgovarja. Več poslancev hoče govoriti, strašen nemir nastane.

Sploh pa Cherna ne bo več pri velikem sejah, kajti že je pred sodnijo. Olozaga, prejšnji poslanik v Parizu bode objavil pismo, ki bo takorekoč manifest konstitucionalne stranke, in bode odgovarjalo na sledeča prašanja: Kaj misli Evropa o Španiji? Se je-li bati tujega utikanja? Kako bi se najbolje rešila španska kriza?

Neki **nemški** list govori o cerkvenih postavah tako-le: Nove cerkvene postave so veljavne za vladu in za duhovenstvo. Kakor je zadnje zavezano pokorno jim biti, tako imajo uradi odgovornost za vestno izvršitev, brez obzira. Škofje postav ne more ustavljati; če se o njih ne ravna, zapadejo zažuganim kaznim, se še bolj odmaknejo od svetovne oblasti, ter škodujejo imenu in moči lastne cerkve, katera se narodu čedalje bolj mrzi.

Dopisi.

Iz Cerknice 21. avg. [Izv. dop.] Bil je skrajni čas, da je sv. oča papež okaral laške cerkvene liste, rekoč, da nespo-

dobno pišejo in surovo napadajo vsacega, kdor ž njimi v en rog ne trobi. Potrebno bi pa tudi bilo, da bi se sv. oče enkrat na naš cerkveni list „Novice“ spravil in med slovenskim časopisjem te v prvej vrsti dobro ozmerjal.

Z gorjačo pisani dopis iz Ipave in vsi drugi dopisi iz Notranjskega so nam jasni dokaz, koliko potreben je njim „olikani Slovenec“. Vsakako se nam pa čudno zdi, da močje, kateri so po celih 16 let šolske klopi ribali, ne vedo, kje da nehajo meje spodobnosti, bljuvajo iz sebe zeleni žolč, in si prisvojijo še tako nesramna sredstva, da bi svoj namen dosegli. Le tako naprej močje! Nij daleč čas, ko bomo bili boj resnice in stali viteško tam, kamor nas pošlje ljudstvo in zedineno močjo pravih poštenjakov udrihali bomo po mračnjakih, tihotapcih in izdajalcih naroda. Ne spimo ne, kakor si domišljuje „Nov.“ dopisnik. Želeli bi „pravničarji“, da bi mi spali, a bogme, dokler mi teče po žilah kri slovenska, da smem ponosno vsklikniti: „Slovan sem!“ toliko časa delal bom za narod omiko in svobodo. Branili se bomo do zadnjega zdihljeja, da ne nastopimo v grozovito srednjo dobo, v čas krutega nadvladanja, v čas, ko se je reklo: „Ti si moj in kar je tvojega je moje, to moraš tedaj storiti, kar ti jaz vele-vam“. Prosto tedaj hočem tudi voliti poslanca v državni zbor na Dunaj. Da pa bode pri nas g. dr. Razlag za poslanca izvoljen, se smem pridušati, kakor goriški dopisnik v zadnjih „Nov.“. Gg. Obreza, Jeršan in Milavec bodo tudi uže za to skrbeli.

Čuden patron je zares dopisnik v zadnjih „Nov.“: g. Jeršana imenuje neutralnega, g. Obreza je defenziven in Milavec težavno uže vleče s Hreno-Kraševci. Vzemimo, g. Obreza je zares le defenziven, a stopil je tudi v „defenzivno alijanco“, iz katere kot z n a č a j n i m o ž n i k d a r i z s t o p i l ne bode, kajti on vé dobro, k j e s m o d o m a. Gospod Jeršan nij neutralen! Saj je vendar g. dr. Bleiweis odločno se izpovedal, da s „pravnarji“ ne more orati. On je tudi tisti mož, kateri je celih 30 let s fevdalci opraviti imel, in mislimo, da jih je tudi že do grla sit. G. Milavec pa, on se ne boji črnih bukev, bode glasoval za g. dr. Razlaga. Le vprašajte ga! Vsi ti in še veliko drugih mož pa bodo delali tudi

tam, kjer bi bilo nevarno, da bi tihotapei prosto ljudstvo zapeljevali; n. pr.: V našej bližini, kjer je neki gospod, kateri je lansko leto od države podporo dobil, ljudem na srce govoril, naj za gotovo grofa Hohenwartha volijo, kajti volili ga bodo vsi Gorenjci in Dolenjci in tako ne smejo se oni Ribničanom in drugim izneveriti. Glejte, g. dr. Bleiweis, ravno v tem kraji je učitelj uprežen v kola takega moža, kateri jemlje od države podporo, ljudstvo bega, kriči, da „v nevarnosti je vera“ in — L a.

Iz Idrije 20. avg. [Izv. dop.] Razen Ljubljane ga nij v celem Kraški mestu, kjer bi stal med drugimi večjimi poslopji tudi hram, muzam posvečen, kakor v Idriji. A kako se z njim ravna? — V teku celih 12 mesecev odpre se morebiti samo petkrat, da predstavljajo ditelantje slovenske in nemške igre, akoravno naše ljudstvo z nepopisljivo radostjo obiskuje predstave, akoravno močij zmožnih štejejo pri nas več, nego kje drugod, akoravno priprav drugih ne manjka. Nehote vrine se človeku vprašanje, čemu-li so višji gledališče renovirali pred dvema letoma, da sedaj iz novega pajki gospodujejo tam, kjer ima biti šola življenja. Vsacega omikanega skrb naj bi pač bila, da se tem neugodnostim v okom pride, vir preišče, odkodar rezultirajo te zakrivljene žalostne razmere in da se potrebno stori v odpravljenju pogubonosnih osobnostij, koje najbržeje tudi le tu prevladujejo dan za dnem bolj. Na eni strani se toži, da je rudar neolikan, — dajte mu primerne dušne hrane; drugi pot se reče: noče igrati, — le izkažite se mu hvalnega in slehern sposobnež se ne bode ustavljal sodelovanju. Glavna reč pri vsem je pa, da se enake pravice dajo slovenskemu kakor nemškemu jeziku, zatorej je neuslišano, kako je moglo vodstvo izpustiti 17. t. m. s programa slovensko igro in potem izključljivo le nemško predstavljati. Tiči morebiti kaj posebnega za to demonstracijo? Se bode morda tako še godilo, vzlasti med počitnicami, ko igralnih močij nam je na prijazno izpolaganje? Parter je je pač g. regisseur-ju oči odprl, da za nemške predstave niso tla dobra pri nas, kajti prostega ljudstva nij bilo v primeri z drugimi poti skoraj nič navzočnega. Kar se je v nedeljo predstavljalo, nas je še precej zadovolilo in v prvej vrsti omenjati moramo gospo-

— Vi me hočete zapustiti? vsklikne na vso moč; tega jaz ne dopustim.

— Ko bi ostala, kako življenje bi to bilo v hiši, kjer bi vas rada iskala, pa bi mi previdnost, dolžnost — vse velelo ogibati se vas? Z bogom! sladka svoboda, ki je imela za-me in za vas toliko čara.

— Vi ostanete, vam pravim; a ne bo vam treba ogibati se me. Obljubujem vam, da ne boste slišali niti ene besede več, ki bi vas utegnila raniti ali osupniti. Ta dan je strašan, pozabiva ga. Naj bo jutri, kakor je bilo včeraj, pozabiva oba, da sva se sešla na prokletem kraji, kjer me je ljubosumnost pritirala do razuzdanosti.

— Kaj terjate od mene, gospod? Vam bo lahko pozabiti, a jaz svojim spominom nič ne zaupam.

— Prosim vas, ravnajte z menoj, kakor z bolnikom, kojemu se prizanaša, kojemu se dopušča vse, iz strahu, da bi še kaj hujšega ne učinil. Bodite sigurni, da koľnem

svojo budalost, a bojim se je ipak; ako mi odrečete — porok vam nijsem za nijeno stvar — znal bi zakričati, da bi ves svet zvedel najino nesrečo. Prisezite mi, da ne boste razpolagali o vašej roki, ako se nijste posvetovali zmenoj, in da ne zapustite Charmilles, ako jaz ne bom soglašal.

— Vi me strašite! reče obupnim glasom.

— Jaz se ne ganem odtod, dokler mi ne daste besede.

— Dajem vam jo, gospod, dajem vam jo, nadeja se, da jo dobim nazaj.

Ta razgovor, gospa, me je strašno trpil, bil mi je neprenesljiv, in mislil sem na sredstvo, kako ga ustaviti. Kar slišim, da so se odprle duri. Trenotek potem izpoznam glas gospe Mauserre, ki je rekla: — Z veseljem vidim, draga moja, da ste v prav dobri družini. Zdaj ste uže čisto dobri; kaj ne da, dragi Alfonz.

— Hvala za vašo skrb, gospa, za katero vam bodem vedno priznatna, odgovori

jej Meta. Čestitam si, da sem bila tako blizu smrti, kajti imela sem priložnost, prepričati se, da me volite malo ljubiti.

— Ste-li dvomili o tem? Ah, kak lep strah ste mi prouzročili. — Pa začne gospa Mauserre o tej stvari govoriti; kajti rada je pravila po dvakrat taisto reč, ako jo je bila genila.

Jaz odidem na vrt, ter premišlujem tam dolgo časa, kar sem slišal. Sodbe nijsem vedel izreči. Bil je v meni polnomočni general, ki je tožil, pa zviti advokat, ki je vsako stvar ovrgel. Sodnji stol se je zibal v dvomu, treba mu je bilo sodniške obravnave. Posvetovaje se sam soboj, ogledaval sem zvezde; a nijso mi dale pojasnila.

Glasovirovi glasi me potegnejo iz zamisljenja. Meta, zavivša se v veliko ruto gospe Mauserre, se je bila podala v občno dvorano, ter igrala nokturno od Chapina, ki je sigurno na-me mislil, ko jo je zlagal. Njena muzika je slikala občutke človeka, ki

dičino Moškovo, katera se je prav dobro izkazala v deklamovanju, in njen povsod na pravem mestu stoječi, najboljši patos, je poslušalce kar očaral. Nič slabše nij sodelovala v igri. Gospica Ant. Lipoldova je praznovala svoj debut in razodela nam je lepe zmožnosti, katerim čestitamo. G. M. z „aristokratično nogo“ je premlad za enake role in zdi se nam da bi vsako hvalisanje temu gosp. več škodilo, nego koristilo, kajti preznano nam je, kako rada se prevzame tako mlada kri. Čudna prikazen je bil v tej igri tudi sluga, elegantnejše napravljen od barona; sploh bi rad še marsikako povedal, a nerad žalim za gledališče prevnete strokovnjake.

Iz Ptujja 19. avg. [Izv. dop.] (Četrty program ptujske realne gimnazije.) (Konec.) Tudi v drugih predmetih imel bi se po Fichnovem mišljenju zdanji učni načrt realnih gimnazij premeniti tako, da bi po tem takem mestu zdanje realne gimnazije prav za prav tri različne učilnice, namreč nižji gimnazij, nižja realka, in meščanska učilnica, v jedno se zlile.

Končno krstil še g. Fichna te čudne učilnice nij, le za silo samo dvakrat; imenuje njo namreč „Untergimnasium mit Adnexen“, in zopet učilnico „mit geordneten Dispensesystem.“ V tej mešanci mogli bi po Fichnovem predlogu neki učenci od risanja bar deloma oproščeni biti že od prvega razreda, drugi bi mogli ta predmet v tretjem razredu na kljuko obesiti, tretji nikakor ne, za četrte bi ločba obvezatljene predmet bila, za pete ne, šesti bi v tretjem razredu počeli z grškim, sedmi s francoskim jezikom, osmi bi francoski imeli že od prvega razreda, deveti ne, deseti bi morali imeti latinski od početka do konca, ednajsti bi mogli ta jezik v tretjem razredu pod klop zabiti in se francoskega lotiti itd. itd.

Na konci svoje razprave razodene nam g. Fichna celo naivno: meni nije stalo do tega, da se moji predlogi t. j. ta Dispensesystem oživetvorijo, marveč sem hotel samo prikimati onim, ki trdijo, da zdanji, za realne gimnazije predpisani učni načrt, nije najboljši. Iz šolskih vesti seznamo, da ptujska realna gimnazija ima letos osem rednih in dva mimo redna učitelja in pri konci leta 100 učencev.

se hoče potopiti s žensko, ki jo ljubi; tudi je rekala: ker nečete živeti z menoj, hočem umreti z vami. Glasovir je bil poreden vaški stroj, kateri je Meta upotrebljevala za govorjenje; pregovor ima prav: Za delavca, ki ima hudiča v telesu, nij slabega orodja. Meni se je zdelo, da ima Meta v očeh hudiča. Jaz grem, ter se naslonim na okno, ter jo opazujem, ne da bi me ona videla. Navadna sladkost njenega pogleda se je spremenila v morilno živahnost; toda, vsi hudiči nijso zli, in s pomočjo muzike sem se skušal pregovoriti, da v Metinih modrih ziklih tičeči meni obljubuje srečo. Posebno časi se mi je to zazdelo evidentno; ko je Meta zaprla glasovir, se mi ta stvar nij več zdela tako sigurna.

To noč sem zelo slabo spal, prvič, ker mi je rojil po glavi matematičen problem, drugič pa zato, ker je moj sosed na desno, gospod Mauserre, celo noč hodil sem ter tja, kakor medved v kletki. Njegova nespečnost je tolažila mojo.

(Dalje prih.)

Iz pregleda (na strani 47) razvidimo med drugim, da je v prvem razredu v prvem šolskem tečaju med 44 učenci 23 njih, tedaj čez polovica slabo (oni ki so pred skušnjo izstopili, vendar nijso zbog dobrega uspeha tega storili?) napredovalo; v drugem tečaju pak med devet in tridesetimi, sedem najst! V tretjem razredu je med 23 učenci sedem dvojek in jedna trojka. Čez tretjina tedaj ne velja. Kaj takega nij najbolje znamenje, posebno za novi zavod.

Silno sumljivo se nam zdi četrto kazalo, tičeče se narodnosti. G. Fichna dostavlja previdno: materinski jezik učencev in narodnost staršev ne soglasuje za vselej. Že za del te opombe smeli bi stotinjak proti novčiču staviti, da je g. Fichna marsikaterega Slovence med Nemce uvrstil. Dobro bi bilo, če bi eden ali drugi ptujskih narodnjakov to reč razjasnil.* Celo „deutsch-slovenisch“ jezik dva prvošolca govorita. Quousque tandem!

Domače stvari.

— (Iz Ptujškega okraja) se „N. F. P.“ piše, da ima slovenski kandidat dr. Ploj dosta upanja izvoljen biti. Isto se je temu listu iz Rogateca pisalo pred nekaterimi dnevi, s tožbo, da število nastavkov ali nemškutarjev gine. — Da bi le naši narodni prijatelji kaj več delali, volilne zборе sklicali, agitacijo razširili itd.

— (V Št Lenartu) v slov. Goricah je Reuter iz Maribora 17. avg. za glasove havaliral. Nemškutarski šentlenarčani so mu jih obljubili. Če pride čez en teden Fric Brandstetter, mu jih bodo tudi obljubili.

— („Tednik“ in „Gospodar“ pred sodbo.) V Šmarji na Štajerskem bilo je pred kratkim časom v neke gostilnici mnogo ljudi. Pri enej mizi je sedelo več trških rokodelcev, od teh eden je javno in glasno čital „Tednik“, drugi pa je imel svoj list na mizi. Čitanje „Tednika“ je spravilo necega spoštovalca „Gospodarja“ v tak položaj, da je v svojej pravnej jezi na mizi ležeči „T.“ zgrabil ga srdito raztergal in ga zaničevaje vrgel pod mizo. Ta mož je izobražen kmet in je privrženec pravne stranke le zaradi svojega sina mladega duhovnika. Poškodovani je bil nevoljen zaradi zlobnega obnašanja in osobnega razžaljenja tode on se nij hudoval, je bil tih, miren in je „Gospodarja“ pri sodišču tožil. Radovedni smo na izid te tožbe.

— (200 gold.) Minister notranjih zadev je z ukazom od 3. avgusta t. l. privolil premijo 200 gold. v srebru onemu, kdor najde umorilca kajžarja Blaža Cverka, kateri je bil v svoji koči pri Sladki gori v šmarskem okraju na slovenskem Štajerskem v noči 8. februarja 1873 umorjen.

Izpred sodnije.

(Konec.)

G. dr. Vošnjak preide na kazni, katero naj sl. sodnija naloži obtožencu. Denašnji sodnijski slučaj nij navaden, on ima neko principijelno stran. V poslednjem času nekateri duhovniki iz prižnice in pri drugih priložnostih se poslužujejo proti tacim, ki nijso v po-

*) V prvej vrsti je, rekli bi, to dolžnost onih gg. profesorjev gimnazije ptujske, ki svoji slovenski narodnosti nijso nezvesti in se nje ne sramujejo. Pa naši slovenski profesorji so precej preveč — boječ. Ured.

litiki njihovega mnenja, tacih izrazov, kateri bi ne smeli priti iz ust omikanca, najmanje pa iz ust krščanskega duhovnika. Nekateri duhovniki res tako delajo, kakor bi šteli nad postavo in bi njihove psovalne besede ne bile baš tako kaznjive, kakor vsakega drugega državljana. — Po §. 496 kaz. zak. se ima po prvem odstavku prestopok psovanja na javnem mestu kaznovati s prostim zaporom od treh dni do enega meseca. Ako se je pa razžaljenje zgodilo na takem kraju, ki posebno spodobno obnašanje terjaja, prisoditi je hud zapor celo na tri mesece. Razžaljenje se je godilo pri občnem zboru v pričo mnogo odličnih mož na kraju, kjer bi se kaplan Klun moral spodobno obnašati. — Pa tudi še druge obtežilne okoliščine govore za ostrejo kazni kaplana Kluna. Po §. 263 kaz. zak. je obtežilno za obtoženca a) ako se je kaznjivo djanje dalje časa nadaljevalo. Kaplanu Klunu nij zadostovalo, da je svoje grde psovke izrekel pri občnem zboru; dal je natisniti 17 dni po onem zboru v 28. listu „Novic“ od 9. julija 1873 to-le „Poslano.“ (Dr. Vošnjak bere): „Gospod dr. Vošnjak mi še zdaj nij pokazal tistega dopisa v „Vaterlandu“, v katerem bi bil jaz „Narodno tiskarno“ „Schwindel“ imenoval. Tedaj ostanem pri tem, kar sem pri občnem zboru rekel, da je dr. Vošnjak nesramen obrekovalec in lažnjivec. Karl Klun, stolni kaplan.“ To „Poslano“ Klunovo je nadaljevanje prestopka; njegove psovke so tedaj tem bolj kaznjive, ker se iz tega „Poslanega“ vidi premišljeni hudobni namen psovanja. A še v drugem oziru je to „Poslano“ pomenljivo. Kaplan Klun sam prizna, da je izrekel one psovke, kajti on pravi, da ostane pri tem, kar je pri občnem zboru rekel. Tem bolj se moram čuditi onim njegovim pričam, da to taje, kar kaplan Klun sam prizna in da g. Žagar celo hoče pri-sezati, da kaplan besed „nesramen“ in „obrekovalec“ nij izrekel. Kaplan Klun gotovo sam najbolj ve, kaj je govoril. Lagal se kot duhoven menda vendar ne bode, sicer bi g. Hermana na laž postavil, kateri je v graškem deželnem zboru rekel, da še nij nikdar čul, da bi bil kak duhoven lagal se. (Smeh med poslušalci.) Obžalujem zopet, da obtoženec nij sam navzočen, kajti ne morem si misliti, da bi sam svoje besede požiral.

Dr. Vošnjak odda dotične „Novice“ sodniku kot prilogo k aktom in nadaljuje: Obtežilno je tudi po §. 263, l) ako je kdo več pregreškov ali prestopkov razne vrste storil. Kaplan Klun je s svojim „Poslano“ v „Novicah“ storil tudi tiskovni prestopok, zaradi katerega ga lahko še posebno pred poroto tožim.

Z ozirom na gori navedeni dokaz prestopka po §. 496 kaz. zak. in na vse te obtežilne okoliščine zahtevam, naj slavna sodnija kaplana Kluna krivega spozna prestopka po §. 496 kaz. zak. in ga po drugem odstavku istega §. 496 obsodi na tri mesece hudega zapora.

Sodnik da potem besedo g. dr. Costi, kot zagovorniku obtoženca.

Dr. Costa „obžaluje“ tožnika, da, ker nij jurist, tožbe nij naredil po pravem §. kazenskega zakonika. Ne po §. 496, ampak po §. 491 bi tožnik moral tožiti. Pripoveduje neki slučaj, ki se je pred 13 leti in 20 dnevi v Ljubljani prigodil. Nekdo je bil baje lažnjivec imenovan, tožil je po §. 491 in višja

sodnija je odločila, da ta slučaj res spada pod ta §. Po §. 491 stori razžalitev na poštenji, kdor koga zaničljivih lastnosti ali misli obdoljuje. Kaplan Klun je dr. Vošnjaka lažnjivec imenoval, mu tedaj podtikal zaničljivo lastnost, da se laže, kar spada pod §. 491 in dopušča dokaz resnice. Višja sodnija bode vendar več vedela, nego kak koncipijent, ki je še le šolo pustil. Dr. Costa pogleda pri tem z zaničljivim posmehom g. dr. Zarnika.

G. dr. Zarnik: Prosim g. sodnika, naj zagovornika opominja, da tukaj nij mesto za osobne napade.

Dr. Costa se skuša izgovarjati; sodnik ga svari, naj se mirno in spodobno obnaša in mu daje prvo ustno posvarilo.

Dr. Costa nadaljuje, da nij dokazano, da bi kaplan Klun bil pisal dotični dopis v „Vaterland“. Pravi, da tudi g. Potočnik, stavbeni svetnik v pokoji, in g. dekan Frelih v Kočevji v „Vaterland“ iz Ljubljane dopisujeta pod isto šifro, kot Klun.

Dalje skuša dr. Costa ovreči dokaz dr. Vošnjaka. Ker vedno glasneje in strastneje govori, nazadnje že kar upije, opominja ga sodnik, da nijsmo gluhi in da naj tako silno ne upije, kakor bi bil na odru. Dr. Costa se ustavlja, da sme govoriti kolikor hoče glasno in terja, naj se dene v zapisnik, da ga je sodnik svaril zaradi glasnega govorjenja.

Sodnik: Vi ste tukaj na mestu obtoženca in od vsacega obtoženca se terja, da se dostojno obnaša in ne upije. Imel sem opraviti z vsemi ljubljanskimi advokati, pa nobeden se nij tako obnašal, kakor Vi.

Sodnik potem diktira v zapisnik: „Zagovornik obtoženca, g. dr. Costa, upije, kakor na odru; dobi drugo ustno posvarilo in želi, da se to zapiše v zapisnik“.

Dr. Costa preide na vprašanje zaradi kazni, katero zahteva dr. Vošnjak za kaplana Kluna in navede olajšalne okoliščine. Končno se nadja, da bode kaplan Klun za nekrivega spoznan.

G. dr. Vošnjak kratko replicira, da je tožba po pravem §. kaz. zak. narejena in le po tem §. mogoča. Besede: „lažnjivec in obrekovalec“ so psovke in ne lastnosti; dotične lastnosti so „lažljivost in obrekovanost“, ali „laž in obrekovanje“ in le ti izrazi spadajo pod §. 491. Dr. Vošnjak še enkrat naglašja, da naj sl. sodnija kaplana Kluna obsodi po 2. odstavku §. 496. k. zak.

Omenjamo h koncu še, da je bilo mnogo poslušalcev, 70 do 80 iz izobraženejših, slovenskih in nemških krogov, posebno juristov, navzočnih.

Obravnava se je vseskozi vršila v slovenskem jeziku, da si ravno je prvak dr. Costa, kot zagovornik Klunov, bil vse v nemškem jeziku vložil: Klunovo pooblastilo nemško, naznanilo prič nemško, prav po prvaško. Tudi sicer se je Costa obnašal z arogantnostjo, ki je vse nevoljne delala. Pustil je sodnika in tožnika cel četrt ure čakati na svojo visost, potem pa je vpil, da so nas poslušalce ušesa bolela.

Sodnik potem izreče v imenu cesarjevem sodbo, po kateri je Karel Klun, kaplan pri stolni cerkvi v Ljubljani krivega spoznan prestopka razžaljenja časti po §. 496 kaz. zak. in ga sodnija zaradi tega obsojuje na štiri dni zapora in da mora plačati

sodnijske stroške. Med razlogi te sodbe navede sodnik, da poleg tega, da so v stvari skoro vse priče dejanje priznale, in dva prisegla, spozna Klun v „Novicah“ sam s svojim podpisom, da je rabil psovke „lažnjivec in obrekovalec“. Sodnik navede več olajšalnih vzrokov, vsled katerih je Klun obsojen samo na 4 dni. Da pa nij obsojen eventualno na denarno kazen namestu zapora, pravi sodnija, je zato, ker je obtoženec Klun katoliški duhovnik, ki bi po svojem svetem poklicu imel oznanjevati ljubezen in spravo, ne pa v društva hoditi hujskat in ščuvati in strasti zbujať.

Razne vesti.

* (Kolera) po več krajih strašno razsaja, posebno po Hrvaškem in Ogerskem. V nekej vasi je od 148 prebivalcev umrlo jih že 51 na kolero. Težakov se ne dobi za noben denar, da bi nadomeščali umrle; kar je v vasi še živih ljudij, vsi ležé; le trije še hodijo, eden hodi po truge, druga dva pokopavata. Vsa žetev je še na polji, tisoč in tisoč ovac teka brez pastirja okolo. Škoda pri žetvi se računi na 20.000 tolarjev. — V Elbingu je do 13. t. m. umrlo 61 osob na kolero.

* (Velika starost.) Te dni so pokopali v Kutu na Češkem osobenjico Hramostovo, ki je bila stara 101 leto. Bila je vedno zelo brhka, pri popolnej pameti in do nedavno popolno zdrava. Malo poprej je imela v Francensdorfu pogreb posestnica Rozalija Fridrihova, ki je tudi doživela sto let.

* (Kupčija z ljudmi.) Na otoku San Domingo je bilo 28. julija t. l. 22 Kineзов po dražbi prodanih; taisti so ravno dan poprej prišli iz Kineškega. Za mlade deklice se je plačalo 350 dolarjev, za žene srednje starosti 200 dolarjev in za stare žene 100 dolarjev. 30. julija pa so našli neko skrivno kineško družbo, ki se je pečala s tem, da je prodajala deklice takim hišam, kjer so je skrunili. Ena takih deklic je ušla in prišla v kineško misijonsko hišo dr. Gibzona, in to je dalo povod, da so to družbo našli, katera je one, ki so oskrunjenim deklicam pomagali uiti, navadno usmrtila. Več soudov te skrivne družbe so zaprli.

Listnica uredništva. G. kaplanu Tombaku: Od Vas ne jemljemo nobenega „popravka“, ker tacim ljudem kot ste vi, ki skandale delajo in prouzročajo, ne verujemo dosti, vsakako pa menj kot svojim dopisnikom. Sicer se nam pa razumljivo zdi, da bi se radi malo oprali, ker vas je menda malo sram samega sebe.

Poslano.

Vsem bolnim moč in zdravje brez leka in brez stroškov.

Revalescière du Barry v Londonu.

Izvrstno zdravilo Revalescière du Barry odstrani vse bolezni, ki se leku zoperstavljajo, namreč bolezni v želodci, v živcih, v prsih, na pljučah, jetrah, žlezah, na sliznici, v dušnjaku, v mehurji in na ledvicah, tuberkole, sušico, naduho, kašelj, neprebavljivost, zapor, drisko, nespečnost, slabost, zlato žilo, vodenico, mrzlico, vrtoglavico, naval krvi, šumenje v ušesih, medlico, in bljevanje krvi tudi ob času nosečnosti, skalno silo, ožotnost, sušenje, revmatizem, protin, bledico. — Izpisek iz 75.000 spričeval o ozdravljenji, ki so vsem lekom kljubovala:

Spričevalo št. 68.471.

Prunetto pri Mondovi,
26. oktobra 1869.

Moj gospod! Morem vas zagotoviti, da odkar čudovito Revalescière du Barry rabim, to je od dveh let, niti nadležnosti svoje starosti, niti teže svojih 84 let več ne čutim. Moje noge so zopet šibke postale, moj pogled je tako dober, da ne potrebujem očal; moj želodec je močen, kakor bi bil 30 let star, — s kratka, čutim se pomlajen; jaz pridigujem, spovedujem, obiskujem bolnike, potujem precej daleč peš,

čutim svoj um jasen in svoj spomin očvrstlen. Prosim Vas, to izpoved objaviti, kjer in kakor hočete. Vam zelo ndani

Abbé Peter Castelli,
Bach-es-Theol. in župnik v Prunetto,
okrog Mondovi.

Spričevalo št. 75.705.

Dunaj, Praterstrasse 22.

maja 1871.

Jaz sem Vam hvalo dolžen za prosoh, kate-rega je Vaša Revalescière pri meni napravila. Trpel sem namreč na želodčnem krču, kašlju in driski, od kojega me je Vaše izvrstno zdravilo odrešilo.

L. Grossmann.

Tečnejši kot meso, prihrani Revalescière pri odraslih in pri otrocih 50krat svojo ceno za zdravilo.

V plehastih pušicah po pol funta 1 gold. 50 kr., 1 funt 2 gold. 50 kr., 2 funta 4 gold. 50 kr., 5 funtov 10 gold., 12 funtov 20 gold., 24 funtov 36 gold., — Revalescière-Biscuiten v pušicah á 2 gold. 50 kr. in 4 gold. 50 kr. — Revalescière-Chocolatée v prahu in v ploščicah za 12 tas 1 gold. 50 kr., 24 tas 2 gold. 50 kr., 48 tas 4 gold. 50 kr., v prahu za 120 tas 10 gold., za 288 tas 20 gold., — za 576 tas 36 gold. — Prodaje: Barry du Barry & Comp. na Dunaji, Wallfischgasse št. 8, v Ljubljani Ed. Mahr, v Gradci bratje Oberanzmeyer, v Innsbruku Diechtl & Frank, v Celovci P. Birnbacher, v Lonči Ludvig Müller, v Mariboru F. Koletnik & M. Morič, v Meranu J. B. Stockhausen, kakor v vseh mestih pri dobrih lekarnjih in specerijskih trgovcih; tudi razpošilja dunajska hiša na vse kraje po poštnih nakaznicah ali povzetjih.

Tuji.

22. avgusta.

Evropa: Milishoni iz Reke. — Lancer, Šalek iz Dunaja. — Pregler, Bernard iz Trsta. — Švarek iz Praesen. (?)

Pri Elefantu: pl. Hübl gen. maj. iz Gradca. — Novak iz Kočevja. — Spendal iz Dolenskega. — Randić iz Kraljevice. — Ulčar, Medre iz Dolja. — Demšar, Segre, Šaber iz Senožec. — Weinlich, Feirich iz Dunaja. — Siebenhofer iz Gradca. — Zekul iz Dunaja. — Hribar iz Jesenice. — Pnotti, Bozini G. in J., Zenker s sinom iz Trsta. — Grofica Thun, Salm z družino in služ. iz Prage.

Pri Malléi: Ouderka iz Idrije. — Taus, Fuks, Veržinski, Adler iz Dunaja. — Dr. Bernt iz Reke. — Rapi iz Gradca.

Pri Zamoreti: Stefula iz Gorice. — Šmekal iz Gradca. — Brenner iz Dunaja. — Bretner iz Aleksandrije. —

Dunajska borza 22. avgusta.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	70 gld.	—	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73	40	—
1860 drž. posojilo	102	25	—
Akcije narodne banke	971	—	—
Kreditne akcijske	241	—	—
London	111	20	—
Napol.	8	89 1/2	—
C. k. cekini	—	—	—
Srebro	105	50	—

C. k. dvornega zdravnika za zobe dr. J. G. Popp-a vegetabilen prah za zobe.

Ta očisti zobe tako, da se po vsakodnevni rabi ne samo navadno tako sitni zobni kamen odpravi, temveč tudi glazura zob vedno bolj bela in nežna postaja.

Cena za škatljo 63 kr. a. v.

C. k. dvornega zdravnika za zobe dr. J. G. Popp-a anatherinova ustna voda.

Najzanesljivejši pomoček, da se zdravi ohranijo zobje in zobno meso, kakor tudi, da se ozdravi bolezn v ustih in zobeh, priporočajo najbolje zaloge: (69—3)

v Ljubljani pri Petričič in Pirknerji — Jos. Karingerji — A. Krisperji — Eduard Mahr-u — Fer. Melh. Schmitt-u — E. Birschitz-u, lekarji; — v Kranji pri L. Krisperji — Seb. Schaunig-u, lekarji; — v Pliberg-u pri Herbst-u, lekarji; — v Varaždinu pri Halterji, lekarji; — v Rudolfovu pri Dr. Rizzoli-j, lekarji; — Josef Bergman-u; — v Krškem pri Fed. Bömches-u, lek.; — v Kamniku pri Jahn-u, lekarji; — v Gorici pri Pontoni-j, lekarji; — J. Kellerji; — v Wartenberg-u pri F. Gadlerji; — v Vipavi pri Anton. Deperis-u, lek.; — Postojni pri Kupferschmidt-u lekarji; — v Škofjeloči pri C. Fabiani-j, lekarji; — v Kočevji pri J. Braune-tu, lekarji; — v Idriji, c. k. rudarska lekarnica; — v Litiji pri K. Mühlwenzel-j, lekarji; — v Radoljici pri Zalokar-j, vдови.